

KOvaardij

Van vrijwel alle abdijen in de Lage Landen is de geschiedenis wel eens opgetekend door schrijvers van binnen of buiten de muren. Abten en abdisen zijn geïnterviewd, hebben inkijkjes in hun ziel gegeven voor tv-camera's en verteld over hun geloof. Maar liever dan naar jaartallen en persoonlijke geschiedenissen, gaat De Kovel op zoek naar de actualiteit. Het kloosterleven anno nu; hoe ziet dat er eigenlijk uit? Of: Wat is de vrucht van de levens van al die generaties bidders voor ons?

70

DE KOVEL



*Weer lukt klokgelui.
Het innerlijk gewekt.*

‘Het geluid brengt je innerlijk in beweging’

Maria van Mierlo

Ze zijn met zijn vijven, dat wil zeggen: vier zusters en een ‘meelever’. En hoewel het twaalf-en-een-halfjarig bestaan inmiddels ruimschoots gevierd is, voelt alles in Casella fonkelnieuw aan, alsof de laatste schilder gisteren vertrok. De frisse gebouwen, getekend door een vooruitstrevend architect, de weidse stilte van de omgeving, de schapen in de verre wei. Binnen: het luxe gastenverblijf voor jongeren, de moderne gebedsruimte, het sobere maar verfijnde convent. En dat alles zo ‘groen’ mogelijk: met zonne-energie, groenten uit eigen tuin en hemelwater in de toiletten. Een oase van vernieuwing in wat een tijd van afbraak heet te zijn. Maar nee, ‘afbraak’ beperkt zich in Casella tot de composthoop. Al het andere is er nieuw en levend.

Loslaten

Een korte inleiding is nodig, om te begrijpen hoe bijzonder de weg is, die de augustinessen gegaan zijn. Zuster Marie Madeleine Maas, de eerst aanspreekbare persoon in Casella, vertelt in vogelvlucht over het ontstaan van deze plaats. Hoe de jongste zusters van het aloude Stad Gods in Hilversum achter elkaar vertrokken. Om uiteenlopende redenen, maar toch. Hoe de jonge mensen die ‘een jaar van hun leven’ gaven, wel leefden in hetzelfde huis, maar voornamelijk onderling contact hadden. En hoe gevoeld werd: we moeten in deze constellatie geen mensen meer uitnodigen, er is een veel grotere omslag nodig, willen we voortbestaan. “En we wilden voortbestaan”, zegt Marie Madeleine. “Maar tegelijk was het duidelijk dat dat niet kon binnen de bestaande gemeenschap. Voor sommigen zouden de veranderingen te groot geweest zijn. Gelukkig was onze toenmalig algemeen overste, zuster Yvonne Peyresaubes, uiterst welwillend. Ze stemde in met alles wat we verzonnen – met een paar zusters in een

Etappe 32: Klooster Casella

Het hangt in een boom en het luidt. Dat moet de klok van Casella wel zijn. Waar anders staat een klooster met een klok in een enorm houtsnijwerk waarin de boom nog herkenbaar is? Na jaren van zwijzaamheid op een hoge zolder, werd de klok, *Augustina* genaamd, in november 2015 opnieuw geïnstalleerd, in de frisse buitenlucht bij het jonge, springlevende klooster Casella. Een eigenzinnig kunstwerk voor de al even eigenzinnige vrouwen die er wonen: de zusters augustinessen van Sint Monica.



Zuster Marie Madeleine Maas met op de achtergrond de klok van Casella. © foto: Maria van Mierlo.

aparte vleugel gaan wonen, bijvoorbeeld, en daar een eigen afdeling oprichten. We zonderden ons wat af, deden niet meer mee aan de getijden, niet aan de maaltijden. Kregen eigen gasten. Dat ze het goed vond! Toch wisten we niet zeker of ze het er in haar hart wel mee eens was. We hebben het haar gevraagd, uiteindelijk: ‘Wil je dit wel?’ We kregen carte blanche, ze zei: ‘Ik heb zo lang gewacht tot iemand hiermee zou komen, ik heb altijd gehoopt op jonge vrouwen die dit zouden durven. Als je zo enthousiast bent over dit leven, dan moet je ook het lef hebben er iets voor te dóen.’”

Marie Madeleine: “Ze is een zeer sterke vrouw, met een intelligentie waar je niet aan kunt tippen, en ze was intens bereid tot luisteren naar de dingen waar anderen over nagedacht hadden. Ongelooflijk hoe zij de dingen kon loslaten als ze vertrouwen in je had. Op het kapittel kregen we vervolgens een warm applaus toen we onze plannen uiteenzetten. We konden beginnen.” Het ging weliswaar iets minder vlot dan de soepele start deed vermoeden, maar de Geest was de losgeraakte zusters welgezind. Zo zeer zelfs, dat de congregatie inmiddels besloot dat ‘Casella’ de toekomst van de congregatie is en heeft. Om dat te onderstrepen woont ook algemeen overste Mariella Oberndorff in Casella. Marie Madeleine: “We zijn al lang niet meer vijf zusters met een wild plan; we *zijn* de zusters augustinessen van Sint Monica. Wat wij hier doen wordt inmiddels door iedereen beschouwd als de toekomst van de congregatie.”

Het leven in klooster Casella onderscheidt zich op vele onderdelen van het gewone kloosterleven. Marie Madeleine: “Al doende ontdekten we: heel veel van onze gebruiken doen er in wezen niet toe. Tradities die voor de gemeenschap nodig waren, om structuur te bieden, hebben we daarom los durven

laten. Het koorgebed, de gezamenlijke maaltijden, onze omgang met gasten. En uiteindelijk ook het habijt. We dragen het nog wel eens, maar alleen bij officiële gelegenheden, als de andere zusters er ook bij zijn. En het is prima zo. Het habijt scheidt afstand tot de mensen die een tijd ons leven delen. En wat de gebedsdiensten betreft, we laten onze ‘meelevers’ hier al vrij snel na hun aankomst ook voorgaan. In het oude klooster was dat ondenkbaar geweest. Daar had je het koorgebed. Maar daar moet je jaren ingroeien. Wij vonden dat het laagdrempeliger moest zijn; iedereen heeft immers zijn eigen bagage. We merken dat mensen soms met heel andere dingen naar voren komen dan we hadden kunnen bedenken. Deze manier van omgaan met elkaar biedt een enorme wederzijdse verrijking.”

Brons

En dan de klok – het eigenlijke onderwerp van gesprek vandaag. “Het luiden van de klok was een van de dingen die we los hadden gelaten”, vertelt zuster Marie Madeleine. “We dachten dat we dat niet zo nodig hadden, een klok en een klokkentoren. We hoefden niet door een klok aan de tijd herinnerd te worden. We waren in het oude klooster zozeer opgevoed in het ‘op tijd bidden’... dat zat er helemaal in. Als je druk was en die klok ging, dan moest je binnen vijf minuten in de kapel zitten. We waren er helemaal op ingesteld. Dus vanaf de eerste dag zonder klok ging het goed hier. Er waren ook maar drie diensten per dag. Dat is nog wel bij te houden door gewoon op je horloge te kijken. En ik ben altijd wel erg alert op de tijd, dus dat was geen probleem.”

“Maar zo nu en dan hadden we het erover, over een klok. En een klok en het praten erover geeft aanleiding tot diepere gedachten over de betekenis van het gebed en de oproep ertoe. Als je een klok hoort, kun je eenvoudigweg denken: ‘Hm, daar luidt een klok.’ Maar het is ook meer dan dat. Het is tevens een oproep aan je innerlijk, een oproep tot *in beweging komen*. En dat maakt een klok tot meer dan een stuk brons. Een klok helpt je bij het in balans blijven tussen contemplatie en actie. En naarmate we ons weer meer ‘klooster’ gingen voelen, ontstond weer de behoefte om, heel vertrouwd, te worden opgeroepen tot gebed. Het had ook te maken met onze gasten. Zij komen hier voor stilte en rust en willen in wezen natuurlijk niet op hun horloge hoeven kijken, of ze zich daarvan nu bewust zijn of niet. En zo groeiden we langzaam maar zeker naar het inzicht: we willen weer een klok.”

Thuiskomen

De *Augustina* bleek er nog te zijn, verborgen in een verre opslag. Een lichte klok, met een helder geluid. Een kloostergeluid. Op 11 oktober 2015 werd zij opnieuw opgehangen, in een klokkentoren van acaciahout, speciaal voor dit doel vervaardigd door houtkunstenaar Ronald Vrijenhoef.

“Zo zijn we weer helemaal terug in de traditie,” zegt Marie Madeleine, “en het werkt geweldig. De klok gaat, en we weten allemaal: tijd om te bidden. Stiekem is het ook wel fijn dat ik het me kan veroorloven de tijd niet meer zo



Bij de inwijding van 'klokke Augustina' in de boomsculptuur van houtkunstenaar Ronald Vrijenhoef.

in de gaten te houden. Het geeft me de mogelijkheid om mijn gedachten meer bij mijn werk te houden. Degene van ons die voorgaat, luidt gewoon de klok. En voor de gasten is het ook heel duidelijk, ze weten nu dat het gaat gebeuren, dat ze zich kunnen verzamelen en dat het tijd is om naar de gebedsruimte te gaan. Het is echt een goed hulpmiddel. Toen de klok ingewijd werd, heb ik dan ook een gebed uitgesproken dat hiernaar verwijst en gevraagd of er, mochten we doorschieten in de arbeid, klokkenluiders mogen zijn die ons eraan herinneren dat er ook nog andere dingen zijn, dat God de eerste plaats heeft.”

Marie Madeleine lacht haar zachte lach, ze ziet zelf de schoonheid én de humor van het proces in: “We zijn een leefgemeenschap die zich enigszins heeft moeten distantiëren van de congregatie, om er vervolgens weer naar terug te groeien. Mét het inzicht aan beide zijden dat het ook anders kan dan het altijd gedaan werd. Het is een proces van omschakeling geweest, op meerdere fronten. Van ‘geen aandacht meer voor de klok’ naar ‘er nu weer eentje ophangen’. Maar ook van ‘ons losmaken van de andere zusters’ naar ‘wij horen bij jullie.’”

Voor de buitenstaander lijkt het wel een beetje op een ouder-kind-relatie, waarin zelfs sprake kan zijn van kinderen die zich afzetten en dan toch later weer terugkeren. “Ja”, beaamt Marie Madeleine, “het is een wisselwerking. De oudere zusters hebben ons moeten loslaten om ons op een andere wijze terug te krijgen. En wij op onze beurt moesten hen loslaten, voordat we konden voelen hoezeer we bij hen hoorden.”

Maria van Mierlo is schrijver, redacteur en spreker. Ze gaat ook voor in uitvaarten. Zij leeft en werkt vanuit de cisterciënzer spiritualiteit en is lid van de Cisterciënzergroep Sion. Haar vijf kippen leggen dagelijks een ei.



INFO | Casella ligt in de Hilversumse bossen (Soesterdijkerstraat 145). Het is een plek voor stilte en ontmoeting. En vooral een open huis voor jonge mensen die er individueel of in groep kunnen aansluiten bij workshops en vieringen allerhande, maar er ook kunnen verblijven voor een stilleretraite in de boerderij. Meer info: www.casella.nl.

De **Augustina** was de eerste klok van de congregatie. Ze is gedoopt met de naam van de stichteres. Op 20 januari 1940, het feest van stichter Sebastianus van Nunen, werd ze aangeboden aan de congregatie.

Houtkunstenaar **Ronald Vrijenhoef** werkt sinds 1993 met hout en huldigt het principe dat de vorm van de boom bepalend is voor de vorm van zijn kunstwerken. Zijn werk is te zien op www.vrijinhout.nl.